בא א מיי׳ פי״א מהלי ברכות הלי ז סמג עשין כז טוש"ע יו"ל סי יטו טעיף כ. פב ב מיי פ"ד שם הל' ב טוש"ע או"ח סיי קסו

סעיף ח: ג [מיי׳ פ״ח מהל׳ נדרים הל׳ ז טוש״ע יו״ד סי׳ רלב ברכת ידים לאחר נטילה ש:

סעיף טן: פג ד ש"ע או"ח סי' ד סעיף יא: פר ה ש"ע י"ד סימן שנט . סיים. סעיף ב: פה רז מייי פערף כ. פה ו ז מיי' פ"ו מהלי ברכות הלי טו [ופכ"ט מהלי שנת הל' ז] סמג שם

טוש"ע או"ח סי׳ הפג סעי׳ בו ח טוש"ע שם סעיף ד: תורה אור השלם ו. ימלַא פִּי תִּהִלֶּתֶךְּ כָּל

 יִשְׂלֵא פּי וְהוּלְּטְוּן פָּל הַיוֹם פְּאַ ח תהלים פא ח
וַיֹּאמֶר וְיִי אֶל הַשְּׂטְן וְיִגְער יְיִ
יִגְער יִי בְּּךְּ הַשְּׂטָן וְיִגְער יְיִ
יִגְער יִי בְּךְּ הַשְּׂטָן וְיִגְער יְיִ בְּרְ הַבּחַר בִּירוּשְׁלֵם הֲלוֹא זָה אוּד מֻצְּל מֵאַשׁ: זכריה ג ב זכויוו גב. 3. וּלְנֵפְתָּלִי אָמֵר נַפְתָּלִי שבע רצון ומלא ברכת יי יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה: 4. שְׁאוּ יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבֶרֵכוּ אֶת יְיָ: תהלים קלד ב

רבינו חננאל

דברים לג כג

ואקשינן ובמידי דלא מאיס נמי למה לי פולטן ניסלקינן לצד אחד ולבריך. תרגמה . טרוש ה, פירוש [משום שנאמר] פי י. ר' יצחק קסקסאה. פירוש . כך שמו. . רב הונא אמר הרי שנתן . לתור פיו ושכח ולא בירד לחון פיר ושכח לגא בירן אם היו משקין פולטן ואם היו אוכלין מסלקן לצדדין, ר' יצחק בר מרי אמר קומי ר' אסי בר בון בשם ר' יוחנן ואפי׳ אוכלין פולטן דכתיב ימלא פי תהלתך, וכשהן בתוך פיו אין כאן מלא תהלה. ואי קשיא לך היכי תני בהו מסלקן, איכא לתרוצי היכא דאיפשר איפשר, כגון דלא מימאיסי י ואיפשר למפלטינהו והדר ואיפטו למפלטינות והחד מיכלינהו מפלט להו ומברך, דכתיב ימלא פי תהלתך. היכא דלא איפשר כגון דמימאיס ואי פליט להו לא מצי אכלינהו, ייי ייי ב-מסלקינהו לצד אחד ומברך. שיחזור ויברך. אמר להו מי שאכל שום וריחו נודף מעט ויחזור ויאכל שום מעט ויחזור ויאכל שום אחר, אתמהא, וכי היכי דלא חזי לאינש למיעבד הכי, הכי נמי דמיחייב לצלויי בשעתיה, אי נמי לברוכי על מה דאכל ושכח הקורא מכאן ואילך וכו׳ ולא הפסיד כאדם הקורא קרא הפסיר כאום הקודא בתורה]. אמר רבינא הלכך אפי׳ גמר סעודתו מברך. ואמר רבינא מנא אמינא לה וכו׳ [דתניא טבל אומר בעלייתו אשר קדשנו במצוותיו הטבילה]. ואסיקנא דלית חזי לטבול, אבל הכא וכו׳ ומעיקרא גברא חזי והואיל ן מעיקוא גבוא וווי ווואיל ואידחי אידחין. הא דטבל ועלה אומר בעלייתו ברוך אקב"ו על הטבילה. היינו דוקא בטבילת גר דאכתי גברא לא חזי, אבל בשאר טבילות מברד עליהז עובר

ובקונטרס פירש דבעלי קריין אסורים בדברי תורה ברכה לבטלה: D מי שאכל ושתה ולא ברך. לא לפניהם קאי אברכת וו"ל דמיירי בטבילת גרים ומפני אותה טבילה הצריכו לכל שאר המוליא וברכת היין: מהו שיחזור וכו'. [-] לאחר אכילה ושתיה: הלכך. טבילות לברך לאחר טבילה וכן בנט"י שפעמים אדם בא מבית הכסא ואין אדם ראוי לברך עד לאחר

הנטילה נהגו העם לברך כל שאר

אין לנו אלא ארבעה דברים. ומיהו לא משמע (כן) דפליג ר' יוחנן אההיא דנותנו לימינו כדאמרי' לקמן א"ר יוחנן ראשונים שאלו מהו שתסייע שמאל לימין משמע שכן היו נוהגים. ומיהו מדהאמוראים היו עושים עיטור ועיטוף משמע שהיו מחמירים על עלמן א והיו מהרים בכולן ולפיכך יש להחמיר בכוס של ברכה:

שמיפה חי ומלא. ירושלמי דסוף פירקין א"ר אחא שלשה דברים נאמרו בכום של ברכה מלא עיטור ומודח ושלשתן מקרא נפתלי שבע רלון ומלא ברכת ה' שבע עיטור רלון מודח ומלח כמשמעו: שביפה מבחוץ והדחה מבפנים. ופי׳ כ״י דוקח שאין הכום יפה שיש בו שיורי כוסות אבל אם הוא יפה בלאו הכי שפיר דמי דלא בעינן אלא שיהא כוס של ברכה יפה: זובה לשני עולמות. פי׳ הרב רבי יוסף ממרשיליי״א מדהוה ליה למכתב ים ודרום רש וכתב ירשה הרי יו"ד ה"א יתירה וביו"ד ה"ח נברחו שני עולמות כדאמרינן בהתכלת (מנחות ד' כט:) כי ביה ה' לור עולמים י (אל תקרי לורב אלא לר וכו׳): שמאל מהו שתםייע לימין. בכוסות גדולות מיירי או בראש חדש טבת שחל להיות בשבת שהוא בחנוכה או בנישואין ולריך להאריך בברכת המזון:

במידי דלא ממאים נמי לסלקינהו לצד אחד וליברך תרגמא רב יצחק קסקסאה קמיה דרבי יוסי בר אבין משמיה דרבי יוחגן משום שנאמר יימלא פי תהלתך בעו מיניה מרב חסדא מי שאכל ושתה ולא ברך מהו שיחזור ויברך אמר להו מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר כדי שיהא ריחו נודף אמר רבינא הלכך אפילו גמר סעודתו יחזור ויברך דתניא מבל ועלה אומר בעלייתו ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה ולא היא התם מעיקרא גברא לא חזי הכא ימעיקרא גברא חזי והואיל ואידחי אידחי: תנו רבנן אספרגום יפה ללב ומוב לעינים וכ"ש לבני מעים והרגיל בו יפה לכל גופו והמשתכר הימנו קשה לכל גופו מדקתני יפה ללב מכלל דבחמרא עסקינן וקתני וכל שכן לבני מעים והתניא ללע"ם יפה לרמ"ת קשה כי תניא ההיא במיושן ין שאני מועם שהיין קשה יכדתנן יקונם יין שאני מועם לבני מעים אמרו לו והלא מיושן יפה הוא לבני מעים ושתק [1] אסור בחדש ומותר במיושן שמע מינה: תנו רבנן ששה דברים נאמרו באספרגוס אין שותין אותו אלא כשהוא חי ומלא מקבלו בימין ושותהו בשמאל ואין משיחין אחריו ואין מפסיקין בו ואין מחזירין אותו אלא למי שנתנו לו ורק אחריו ואין סומכין אותו אלא במינו והתניא

אין סומכין אותו אלא בפת לא קשיא הא

ברחמרא הא בדשכרא תני חדא ללע"מ יפה

לרמ"ת קשה ותניא אידך לרמ"ת יפה ללע"ט

קשה לא קשיא הא ברחמרא הא ברשכרא

תני חדא רק אחריו לוקה ותניא אידך לא רק אחריו לוקה לא קשיא הא בדחמרא הא בדשכרא א"ר אשי השתא דאמרת לא רק אחריו לוקה מימין נזרקין אפילו בפני המלך: א"ר ישמעאל בן אלישע שלשה דברים סח לי סוריאל שר הפנים •אל תטול חלוקך בשחרית מיד השמש ותלבש יואל תפול ידיך ממי שלא נטל ידיו ואל "תחזיר כום אספרגום אלא למי שנתנו לך מפני שתכספית ואמרי לה אסתלגנית של מלאכי חבלה מצפין לו לאדם ואומרים אימתי יבא אדם לידי אחד מדברים הללו וילכד אמר ריב"ל שלשה דברים סח לי מלאך המות אל תמול חלוקך שחרית מיד השמש ותלבש ואל תמול ידיך ממי שלא גמל ידיו הוא"ל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת מפני שאני מרקד ובא לפניהן וחרבי בידי ויש לי רשות לחבל ואי פגע מאי תקנתיה לינשוף מדוכתיה ארבע אמות אי איכא נהרא ליעבריה ואי איכא דרכא אחרינא ליזיל בה ואי איכא גודא ליקו אחורא ואי לא ליהדר אפיה ולימא יויאמר ה' אל השמן יגער ה' בך וגו' עד דחלפי מיניה: א"ר זירא א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא עשרה דברים נאמרו בכום של ברכה מעון הדחה ושמיפה חי ומלא עימור ועימוף נומלו בשתי ידיו ונותנו בימין ומגביהו מן הקרקע מפח ונותן עיניו בו ויש אומרים אף משגרו במתנה לאנשי ביתו אמר ר' יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה בלבד מהרחה שמיפה מחי ומלא תנא הרחה מבפנים ושמיפה מבחוץ א"ר יוחנן כל המברך על כום מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר יומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה ר' יוסי בר חנינא אומר זוכה ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא עימור רב יהודה מעמרהו בתלמידים רב חסרא מעטר ליה בנטלי וין יאמר ר' חנן יובחי יאמר רב ששת יובברכת

הארץ עימוף רב פפא מעמף ויתיב רב אסי פרים סודרא על רישיה הנומלו בשתי ידיו א"ר חיננא סהארץ בר פפא מאי, קראה ישאו ידיכם קדש וברכו את ה' ונותנו לימין א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ראשונים שאלו שמאל מהו שתסייע לימין אמר רב אשי הואיל וראשונים איבעיא להו ולא איפשט להו

לעשייתן. א"ר ישמעאל בן אלישע שלשה דברים סח לי סוירא שר הפנים, דר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול היה ומשתמש בכתר שם נורא שמסר לו גבריאל והיה מדבר עם מלאכי השרת. במתניתא תגא עשהה דברים נאמרו בכוס של ברכה, טעון הרחה ושטיפה חי ומלא. פי', צריך שיהיה חי בכוס עד על הארץ משום דבשאינו מזוג איכא שבחא דארעא שהיין חזק. וכד מטי לברכת הגפן אין בו מים משום דלא חזי בלא מים וזהו מודין חכמים וכול'. ואמר ר' יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר מלא ברכת ה' ים ודרום ירשה ולא עוד אלא שזוכה ונוחל העולם הזה והעולם הבא. עיטור בתלמידים רב חסדא מעטר בנטלי. פי', היה נותן ליושב לימין המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלא מצרים שנאמר מלא ברכת ה' ים ודרום ירשה ולא עוד אלא שזוכה ונוחל העולם הזה והעולם הבא. עיטוף דמעטף או פריס סודריה ארישיה. מקבלו בשתי ידיו ואוחזו בימינו. המברך וליושב לשמאלו כוסות, וכשאמר ממברך ברכת הארץ מוסיף מאחד מאלו הכוסות בכוס שביד המברך. [ו]עכשיו כל יין ששותין מזוג הוא במים. עיטוף דמעטף או פריס סודריה ארישיה. מקבלו בשתי ידיו ואוחזו בימינו. ורבי יוחנז מנע אפילו לסייע בשמאלו.

במידי דלא ממאים נמי. למה לי פולטן לסלקינהו ללד אחד: יחזור מעיקרא גברא לא חזי. חימה והלא טמא אינו אסור לברך וימשה אחר. כדי שיסריח יותר. כלומר יוסיף על סרחונו [א] ו) ויעשה

> כיון דאם נזכר באמלע יכול לברך אפי׳ גמר סעודתו נמי יכול לברך: על הטבילה. אלמא אע"ג דטבל הויא ברכה: התם מעיקרא לא חזי. דרוב טבילות משום קרי הם ובעלי קריין אסורים בברכות שהם דברי תורה כדאמרינן בפרק מי שמתו (לעיל ד׳ כ:) ודחוי מעיקרא לאו דחוי הוא ולכי מתקן הדר מברך אבל האי מעיקרא איחזי וכיון דגמר אידחי והואיל ואידחי אידחי: אספרגום. כום שהיו שותים בכל בקר אליבא ריקנא לרפואה: דבחמרא עסקינן. דחמרינן לקמן בשמעתין אספרגוס ללע"ט יפה ואוחמינו בשל יין. וסימו לע"ט לב עין טחול: וכ"ש לבני מעים. קושיא היא כלו׳ בדחמרא קתני וכ״ש לבני מעים: והתנית. לקמן לרמ״ת קשה אספרגום של יין. וסיתן רמ״ת ראש מעים תחתוניות: כי תניא ההיא. דקתני וכ״ש לבני מעים: ביין מיושן. של ג' שנים כדתנן בבבא בתרא (ד' נח.) ישן משל אשתקד מיושן של שלש שנים: קונם יין שאני טועם. כהקדש יהא עלי יין שחני טועס: חלח חי. יין חי שחינו מווג: חין מפסיקין בו. חלח שותהו בבת חתת: וחין סומכין אומו. לאכול אחריו מיד: בדחמרא. סמיכתו בפת: בדשכרת. סמיכתו במינו אם שכר תאנים סומכו בתאנים ואם של תמרים הוא סומכו בתמרים: לוקה. בחולי: בדחמרת. לח ירוק: בדשכרת. אם לא רק מים הבאים בפיו אחריו לוקה: אפילו בפני המלך. ירוק ואל יסתכן: סוריאל. מלאך חשוב לבא לפני הקב"ה: אל תטול חלוקך שחרית מיד השמש. אלא אתה בעלמך טלהו ממקום שהוא שם ותלבשנו: תכספית. שם חבורת שדים: איסתלגנית. שם חבורת מלחכי חבלה: חימתי יבח אדם לידי אחד מן הדברים הללו וילכד. רבי ישמעאל עלה לרקיע על ידי שם בברייתא דמעשה מרכבה: גודה. כותל: כום של ברכה. ברכת המזון: הדחה ושטיפה וכו'. כולהו מפרש להו ואזיל: מן הקרקע. אם ע"ג קרקע הסב. ואם על גבי שלחן מגביהו מן השלחן: במסנה. דרך דורון וחשיבות: לחנשי ביתו. לאשתו: חי. שמוזגו במים לאחר שנחנו בכוס חי אבל לברך עליו חי הא אמרן במתניים אין מברכין. אי נמי חי בלע"ז פריש"ק להביאו מן החבית לשמו: מעטרהו בתלמידים. תלמידיו סובבין אותו כשהוא מברך: **כנטלי**. כוסות: ובברכת הארץ. כשמגיע לברכת

הארץ מוסיף עליה: מעטף. בטליתו:

א) פסחים ז:, ב) נדרים סו. ע"ש. ג) וסי׳ חמש"ה. ד) ועי׳ לעיל נ: תוס' ד"ה מודים. לעיל נ: תוס' ד"ה מודים. וע"ע תו' סנהדרין ע. ד"ה חין, ה) [בהרא"ש ליתא לכל זה הן, ש) לפא משליתו לכלום גם בהרי״ף נדפס בפנים בין שני חלאי עיגולים וכן מוחק של מנתי שיבונים זכן וחוק ד"ח שם על הגליון ועיקר הגי׳ שהיה לפני רב אלפס כך אימה חי אמר רב ששת עד ברכת הארץ וכ"כ ר' יונה וכ"כ הב"י סימן קפג ע"ם וע"ע מוס׳ שבת עו: ד״ה כדי ותוס׳ עורובין כט: ותוס׳ פסחים עירובין כט: ותוס׳ פסחים קח: ותוס׳ בבא בתרא זו: ד"ה עד וכו׳ מה שפירש ר"ת על מה דאמריען בברכת הארץ נגד פירש"י דהכא, ו) ועי כש"לו. ו) ולבור זה ול"ה מהו שיחזור כו'. לכאורה ל"ל קודם ד"ה יחזור ויאכלו, ק) ולעיל נ.], ט) [וע"ע תוס' פסחים ו: ד"ה עלן, י) [כל זה ליתא לפנינו שסו.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי שאכל ושתה ולה ברך אברכה דלפניהם קהי:

גליון הש"ם גם' אל תשול חלוקך. מג"ח סי' ד סק"ח:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה יחזור כו' (ויעשה ברכה לבעלה) תא"מ: [ב] שם ד"ה מהו שיחזור כו' באמלע אכילה כל"ל (ערש"ל): [ג] גם' ושתק מותר במיושן. רכת הארץ. כל"ל (וכ"כ רבינו בא"ח סי' קפ"ג):

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב, . מחמיריז על עצמז בשביל כהגהת הגרי"ב ובמגיה שם כתב דכ"ה במדרש הנדה).

לעזי רש"י

פריש"ק. טרי, שרק עכשיו

מוסף רש"י

אספרגוס. משקה העשוי שהלריכו חכמים ליפותו (שבת שהלילי וענונים ניפונון (שבור עור). חיי. היינו שיתנו יין חי בכוס שמברכין עליו ואח״כ מחגים בו מים, לאפוקי שלא ימוגנו בכוס זה ויברך בכוס **אמל** (תוס׳ ב״ב צז: בשם רש״י ברכות).

רב ניםים גאוו

. ללע"ם יפה לרמ״ת רע. סימן הוא. ירהלרות ודולות עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה כו׳. בפרקין בגמ׳ יי רבני מערבא אמרי אמר ר׳ אחא ג' דברים נאמרו בכוס של ברכה עטור ומודח ומלא ושלשתן בפסוק אחד דברים לג) **נפתלי שבע רצון** ומלא שבע עטור רצון מודח ומלא כמשמעו אמר ר' חייא אם עשיתם כן מה כתוב תמן ים ודרום ירשה אתה זוכה לירש העולם הזה והעוה"ב: